

# PROGRAMMA STUDIEDAG KANSRIJK ONDERWIJS

**09.00 u. Onthaal met zoetigheden**

**09.30 u. Welkom!**

**09.45 u. Keuze tussen 2 keynotes**



© Joris Snaet - De Standaard

## Keynote 1 Fons Exelmans – Essenties van goed onderwijs

Leerkrachten, ouders, ondersteuners en scholen zijn zoekend om een passend antwoord te geven op het M-decreet en ruimte te maken voor echt goed onderwijs. Voor het M-decreet hoef je niets speciaals te doen. Voor het ZILL moet je niets speciaal doen. Het gewone zeer goed doen, daar gaat het om. Fons Exelmans presenteert in deze lezing de essentie van goed onderwijs als hefboom voor elke leraar, zorgcoördinator en directie. Hij doet dit niet vanuit onderzoek en/of literatuur, maar vanuit meer dan 35 jaar ervaring als nascholer, teamleider en docent binnen toen nog de opleiding Remedial Teaching, iets later de VOZO (Voortgezette Opleiding ZOrgverbreding en remediërend leren) en uiteindelijk de banaba's zoals we ze nu bij UCLL kennen.

Doelgroep: basis-, buitengewoon basis onderwijs, secundair; buitengewoon secundair onderwijs; hoger onderwijs

## Keynote 2 Magda Deckers – Taal en kansenbeleid

Magda Deckers gaf les, was en is remedial teacher, studeerde pedagogie en psychologie en werkte in de jaren '70 al vanuit begeleiding rond 'migrantenonderwijs'. Na de sluiting van de Limburgse mijnen werd ze coördinator van het O.V.G.B. (onderwijsvoorrangsgebiedenbeleid). Uiteindelijk ging ze aan de slag als opdrachthouder van de respectievelijke onderwijsministers in Brussel, waar ze met veel succes het voorrangbeleid Brussel vorm gaf en ondersteunde via een ploeg van deels Limburgse begeleiders. Momenteel is nog steeds actief als procesbegeleider van het flankerend onderwijsbeleid van de stad Genk.

Magda maakt in haar presentatie gebruik van haar jarenlange ervaringen die zij opdeed via het leiden, begeleiden en ondersteunen van onderwijsveranderingen in het algemeen en specifiek wat taalvaardigheidsonderwijs, taalbeleid en beleidsvoerend vermogen van scholen betreft. Ze gaat uitgebreid in op een aantal aandachtspunten rond het omgaan met diversiteit, differentiatie, zittenblijven, samenwerken met ouders, geloof in kinderen ...

*"Als we verbetering willen, dan moeten we ook durven echte uitdagingen aangaan waar we geen antwoord op weten."*

*"LVS is een leerlingachtersysteem geworden"*

**11.00 u. Pauze**

## 11.15 u. Keuze tussen 2 keynotes

### Keynote 1 Fons Exelmans – Essenties van goed onderwijs

Leerkrachten, ouders, ondersteuners en scholen zijn zoekend om een passend antwoord te geven op het M-decreet en ruimte te maken voor echt goed onderwijs. Voor het M-decreet hoef je niets speciaals te doen. Voor het ZILL moet je niets speciaal doen. Het gewone zeer goed doen, daar gaat het om. Fons Exelmans presenteert in deze lezing de essentie van goed onderwijs als hefboom voor elke leraar, zorgcoördinator en directie. Hij doet dit niet vanuit onderzoek en/of literatuur, maar vanuit meer dan 35 jaar ervaring als nascholer, teamleider en docent binnen toen nog de opleiding Remedial Teaching, iets later de VOZO (Voortgezette Opleiding ZOrgverbreding en remediërend leren) en uiteindelijk de banaba's zoals we ze nu bij UCLL kennen.

Doelgroep: basis-, buitengewoon basis onderwijs, secundair; buitengewoon secundair onderwijs; hoger onderwijs

### Keynote 2 Johan Deklerck – De preventiepiramide: rijker aan de slag met probleemgedrag

Weer eens te maken met probleemgedrag? Straffen? De leerling buitenzetten? Je onmachtig voelen? Of is er meer mogelijk? Preventie: beter voorkomen dan genezen, niet eenmalig, maar door een preventiebeleid met de preventiepiramide (J. Deklerck, Acco, 2011). Dit is een wetenschappelijk, wijd verspreid instrument voor een positieve en integrale aanpak van probleemgedrag. De piramide opent onverwachte perspectieven op het voorkomen van probleemgedrag. Ze leert je anders naar je schoolbeleid, je eigen praktijk te kijken en reikt handelingsalternatieven aan voor het welbevinden op school.

Johan Deklerck is doctor in de criminologie, studeerde orthopedagogiek en antropologie. Hij is werkzaam aan de KU Leuven en zelfstandig expert in de criminologische thema's. Hij bouwde een onderzoeksexpertise op rond de thema's: fundamentele criminologische theorievorming, preventie en veiligheid, jeugddelinquentie, restorative justice, bemiddeling en probleemgedrag. Hij realiseerde hierrond een lange reeks nationale en internationale onderzoeken, publicaties en lezingen. Momenteel concentreert hij zich op probleemgedrag bij jongeren en op herstel na ernstige misdrijven. Hij is een veel gevraagd spreker in binnen- en buitenland.

Zijn existentieel-ecologische benadering opent rijke en onverwachte perspectieven op thema's zoals delinquentie, bemiddeling en preventie.

Hij is verbonden aan de Master en Médiation, Université du Luxembourg sinds 2003, en was verbonden aan de 'Master Européen en Médiation', IUKB, Sion, Suisse van 2000 tot 2010.. Van zijn hand is onder meer 'De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs' (Leuven: Acco, 2011) en een 'Een veelkleurig verhaal. Aanpak en preventie van probleemgedrag in het onderwijs' (ed., Leuven, Acco, 2012). En verder de herstelpiramide. Zie ook: EEN VEELKLEURIG VERHAAL existentiële kwetsbaarheid in een postmoderne tijd, internationale conferentie, Nivoz, Het Kind, Driebergen, Nederland, 16 okt '14.

## 12.30 u. Lunchpauze

**13.30 u. Lange werkwinkels**

**Je kiest 1 workshop die de hele namiddag duurt**

–

**16.15 u.**

**WW1 Albert Janssens – Zo lukt het! Goed onderwijs voor kinderen in kansarmoede (en voor alle anderen)**

Waarom vormt opgroeien in kansarmoede een zulke grote hindernis bij het schoolse leren? Wie zich over deze vraag buigt, komt tot allerlei antwoorden die te maken hebben met ontwikkeling. De volgende vraag is dan: Welk onderwijs kunnen scholen aanbieden, zodat deze hindernis zo goed mogelijk kan worden vermeden? In een onderwijsproject dat Albert Janssens zelf uitvoerde in 2 basisscholen met veel kinderen met een low-SES label, kwamen heel wat antwoorden op deze vraag. Soms heel verrassende ...

Albert Janssens is onderwijzer. Hij werkte 14 jaar lang met kinderen en jongeren in kansarmoede en schreef verschillende boeken over de ontwikkeling van kinderen.

**WW2 Sarah Neyts – Verbinden: een schat aan vaardigheden**

In deze werkwinkel leren we concrete vaardigheden aan:

- Constructief feedback geven
- Verbindend communiceren
- Verwoorden van duidelijke verwachtingen & afspraken en opstellen van leefregels

Je leert je eigen referentiekader (h)erkennen en welke invloed het op jouw communicatie heeft.

Je leert wat communicatiestops zijn en welke invloed dat op je communicatiestijl en je nabijheid tot de leerling heeft.

Tot slot concretiseren we in groep hoe participatie een rol binnen de klas en de school kan krijgen.

Sarah Neyts, Vlaamse spijbelambtenaar (Departement Onderwijs & Vorming). Sarah is onderwijsbeleidsondersteuner binnen het Departement Onderwijs & Vorming van de Vlaamse overheid. Sinds de aanvang van schooljaar 2016-2017 is ze coördinator van het actieplan Samen tegen Schooluitval. Ze studeerde af in juni 2016 als master in de bedrijfspsychologie en personeelsbeleid. Ze maakt dan ook de link naar (a) het bevorderen van tevredenheid van leerlingen en leraren (b) en de balans tussen demands and resources voor het uitoefenen van de job als leraar. Ze schreef het boek Schooluitval tegengaan. Binding als buffer tegen spijbelgedrag.

**WW3 Hilde Vanbrabant & Liesbeth Francken – Huiswerk en zittenblijven in perspectief**

Al meermaals werd overtuigend aangetoond dat huiswerk en zittenblijven in de lagere school een negatieve invloed hebben op de schoolloopbaan en een hindernis vormen in het creëren van gelijke onderwijskansen. Hoewel deze wetenschappelijke inzichten voorhanden zijn en al meermaals uitgebreid werden gedocumenteerd en geïllustreerd, blijken in de praktijk slechts een beperkt aantal scholen hun beleid aan te passen. De meerderheid van de scholen blijft

vasthouden aan de klassieke en (langzaam maar zeker) voorbijgestreefde ideeën omtrent huiswerk en zittenblijven.

Binnen ons onderzoek is de centrale vraag aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om lagere scholen in staat te stellen het beleid op dit vlak te wijzigen. We gaan ook na op welke manier we scholen daarbij op maat kunnen ondersteunen. Bovendien willen we met dit project een visie ontwikkelen en met deze visie wegen op het onderwijskundig en maatschappelijk debat rond deze thema's.

We nemen jullie tijdens deze inspirerende workshop graag mee in ons onderzoek. We geven een stand van zaken, gaan in op de vraag op welke wijze deze thema's beleidsmatig kunnen worden aangepakt en gaan graag met jullie in debat.

Hilde Vanbrabant en Liesbeth Francken zijn docenten aan de lerarenopleiding lager onderwijs. Als vervolgtraject van dit onderzoek naar huiswerk en zittenblijven begeleiden zij volgend academiejaar tien scholen die deze thema's op beleidsniveau willen aanpakken; de deelnemers van deze werkwinkel krijgen als eerste een uitnodiging voor dit lerend netwerk dat volgend schooljaar start.

#### WW4 Rik Prenen – High Five! Perspectiefgericht praten met en over kinderen

Lange tijd piekerde ik me, meestal 's nachts, suf over hoe je kinderen en jongeren over hun gedragsproblemen heen kon helpen. En ook hoe je ouders enthousiast mee op de kar kon krijgen. Het doel van die gesprekken was meestal dat er iets moest ophouden. Dat leidde wel eens tot zorgelijke conversaties waar niemand echt blij van ging kijken of zelfs tegenop zag. Want als je weet waar je mee moet stoppen, weet je dan ook waar je mee moet beginnen?

Aan perspectiefgerichte communicatie ligt een visie ten grondslag dat leerlingen, ouders en leerkrachten erin slagen 'oplossingen' te bedenken waardoor problemen geen 'perfecte' problemen zijn. De aandacht gaat daarbij niet zozeer naar wat er zoal fout loopt maar wel naar de eerste kleine signalen van vooruitgang en hoe je de wijsheid, krachten en hulpbronnen van de ander naar boven krijgt en versterkt. In deze werkwinkel maak je de switch van 'klacht naar kracht', stap je uit de dominante probleembenadering en creëer je ruimte voor een perspectiefgericht gesprek, voor vertrouwen, veerkracht en hoop. En ook voor verrassende 'oplossingen'. Of hoe een potje Olvarit helpt bij de kleine Jeff.

Rik is docent aan de associatie KU Leuven en aan het postgraduaat "Oplossingsgericht begeleiden en hulpverleners" van de UCLL. Hij is vormingscoördinator voor de vrije centra voor leerlingenbegeleiding en coachte honderden professionals uit onderwijs, jeugdhulp en politie. Hij wordt gek van die harde plastic verpakkingen waardoor je nooit bij je cadeautje kan en houdt van blauw en van vulpenen.

#### WW5 Benny Leesen & Hanne Leirs – Goesting in contact, ook als het spant

In deze workshop belichten we de werkzame elementen van LSCI (Life Space Crisis Intervention)

We bieden de leerkracht handvaten voor het omgaan met grensoverschrijdend/agressief gedrag met een focus op verbinding. Via respectvolle communicatie en inzicht in de conflictcyclus helpen we leerlingen om hun emoties en impulsen te kanaliseren.

Hanne en Benny zijn praktijklectoren aan de UCLL, opleiding PBA Orthopedagogie. Teamlid ACHT, een expertisecel rond agressie- en conflicttherapie. Senior Trainer LSCI.

## 13.30 u. Korte werkwinkels

### Je kiest een workshop in ronde 1 en eentje in ronde 2

#### Ronde 1 van 13.30 tot 14.45 u.

##### WW6 Kristof Das – Nieuwe autoriteit: een straf alternatief, een alternatief voor straf

*"We gaan ons niet langer focussen op het gedrag van het kind, maar op de acties van de volwassene."*

*"Een cruciaal moment in het proces is de aanvaarding dat controle over het kind ongewenst is, meer nog onmogelijk is."*

Nieuwe autoriteit als alternatief houdt handelen vanuit zelfcontrole en kiezen voor nabijheid in, zeker wanneer het moeilijker wordt. We verkennen de basisprincipes van geweldloos verzet en nieuwe autoriteit en vanuit deze principes definiëren we handelingsalternatieven die leerkrachten weerbaarder en veerkrachtiger maken wanneer ze voor de klas staan. De basisprincipes van het recente PEN-program (Presence – Empowerment – Net support) komen zeker aan bod, net als de betekenis van herstel en de kracht van het positief dilemma.

Kristof is docent in de banaba Zorgverbreding en Remediërend Leren in Hasselt en de banaba Buitengewoon Onderwijs in Hasselt en Leuven. Als medewerker is hij verbonden aan de onderzoeksgroep 'Education for all' en voordien werkte hij als leraar op een K-dienst. Je kan de basisideeën van nieuwe autoriteit alvast ontdekken in [een opiniestuk](#) van zijn hand in Knack.

##### WW7 Caroline Vancraeyveldt – Samen-spel en de kracht van de leerkacht-kindrelatie bij kleuters

In Samen-Spel focussen we op een warme, veilige relatie tussen leerkrachten en kleuters (2,5-6 jaar). De leerkrachten krijgen tools om dit te realiseren voor alle kleuters, maar eveneens om beter om te gaan met storend gedrag van jonge kinderen. Samen-Spel impliceert nabijheid, verbondenheid en aanvaarding en wordt gerealiseerd door het samenspelen van de leerkracht en de kleuter (gebaseerd op het Amerikaanse programma Banking Time; Pianta & Hamre, 2001).

Dr. Caroline Vancraeyveldt is praktijkonderzoeker aan de lerarenopleiding van UCLL in Leuven. Zij heeft samen met haar collega's van de KU Leuven en UCLL het Samen-Spel programma ontwikkeld en uitgetest.

##### WW8 Nadja Vandenbroeck – Wat als de onderkant van de ijsberg ook zichtbaar wordt...?

In deze werkwinkel kijken we naar het gedrag van kinderen/jongeren met ASS. Wat zit er achter dat gedrag (dus onder de ijsberg)? Hoe kunnen we hier door eenvoudige ingrepen preventief rekening mee houden? Wat als er toch iemand "over de rooie gaat?"

We zullen werken met concrete casussen, maar ook vragen uit het huidige werkveld kunnen aan bod komen. Interactief deelnemen is een must.

Nadja is praktijklector in de banaba Buitengewoon Onderwijs. Ze put er uit een ervaring van 15 jaar in het BO, type 8, type 7 (STOS, DSH) en ASS. Nadja werkt ook als praktijkbegeleider in de opleiding BAKO en als begeleider van de werkcolleges in het postgraduaat ASS.

## WW9 Johan Deklerck – Existentieel leren: probleemgedrag als verrijkende leerkans

Integraal en positief aan de slag gaan met probleemgedrag als preventie, daagt ook het leren zelf uit. Een groeiende groep probleemkinderen, zittenblijvers, spijbelaars, kinderen met demotivatie, faalangst ... worstelt met zijn identiteit; persoonlijke worstelingen die hen verhinderen open en verlangend deel te nemen aan het 'instrumentele' leren, het leren van professionele competenties voor de (toekomstige) arbeidsmarkt. Aanvullend hier is het 'existentieel leren'. Dat richt zich op identiteitsvorming en relationele ontwikkeling, op omgaan met gezag, frustraties, groepsdruk, gender, multiculturaliteit: "wie ben ik?", "hoe ga ik in relatie?". Leerlingen die hierin vaardig worden, worden sterke volwassenen, en dat niet alleen voor de arbeidsmarkt, maar ook voor hun hele leven. Vertrekkend van de preventiepiramide en het weegschaal verkennen we wat dit inhoudt en wat de uitdagingen voor het onderwijs zijn.

Johan Deklerck is doctor in de criminologie, studeerde orthopedagogiek en antropologie. Hij is werkzaam aan de KU Leuven en zelfstandig expert in de criminologische thema's. Hij bouwde een onderzoeksexpertise op rond de thema's: fundamentele criminologische theorievorming, preventie en veiligheid, jeugddelinquentie, restorative justice, bemiddeling en probleemgedrag. Hij realiseerde hierrond een lange reeks nationale en internationale onderzoeken, publicaties en lezingen. Momenteel concentreert hij zich op probleemgedrag bij jongeren en op herstel na ernstige misdrijven. Hij is een veel gevraagd spreker in binnen- en buitenland.

Zijn existentieel-ecologische benadering opent rijke en onverwachte perspectieven op thema's zoals delinquentie, bemiddeling en preventie.

Hij is verbonden aan de Master en Médiation, Université du Luxembourg sinds 2003, en was verbonden aan de 'Master Européen en Médiation', IUKB, Sion, Suisse van 2000 tot 2010.. Van zijn hand is onder meer 'De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs' (Leuven: Acco, 2011) en een 'Een veelkleurig verhaal. Aanpak en preventie van probleemgedrag in het onderwijs' (ed., Leuven, Acco, 2012). En verder de [herstelpiramide](#). Zie ook: [EEN VEELKLEURIG VERHAAL existentiële kwetsbaarheid in een postmoderne tijd](#), internationale conferentie, [Nivoz](#), Het Kind, Driebergen, Nederland, 16 okt '14.

## WW10 Linda Karremans & Ilse Aerden – Mechanismen van insluiting via krachtige verhalen

Bij 'mechanismen van insluiting' gaan wij op zoek naar krachtige inclusieverhalen dicht bij de klaspraktijk. Er worden al heel veel positieve initiatieven in klassen genomen: kleine maar betekenisvolle momenten waarop je als leerkracht voelt 'hier wordt het verschil gemaakt voor een leerling die het (even) wat moeilijker heeft!'

In deze workshop verkennen we narratieve technieken om positieve verhalen op te roepen en uit te wisselen, om verhalen uit te drukken via woord en beeld.

Ilse Aerden is lector in de banaba Zorgverbreding en Remediërend Leren en het postgraduaat Ervaringsgerichte Zorg in de kleuterschool.

Linda Karremans is praktijklector in de banaba Zorgverbreding en Remediërend Leren. Ze heeft heel wat jaren ervaring als leerkracht in het lager onderwijs. Ze begeleidt ook leerlingen met leerproblemen.

Linda en Ilse werkten samen aan het impulsproject 'mechanismen van insluiting', dat aan de basis ligt van deze workshop.

## WW11 Els Craeghs & Noella Schildermans – Timemanagement

Dringend, haastig, vlug, vlug, vlug ... Waarom toch al die haast?  
Drukke agenda! Tijd tekort! Weet jij wanneer je werk af is ? Quality-time? Priori-tijd!

In het onderwijs is het werk nooit af ... Daarnaast heb je naast je werk soms piekbelastingen. Als je niet oppast ben je alle dagen druk tot in de kleinste uurtjes en brand je binnen de kortste keren op. Hoe win je tijd in je agenda en in je hoofd en zijn je zaakjes toch goed georganiseerd?  
Ken jij jezelf? Iedere leerkracht is immers anders. Ben je een ochtendmens of blijf je liefst zo lang mogelijk in bed liggen? Weet je hoe je in elkaar steekt en doe jij daar je voordeel mee? Doe jij het meeste werk als jij op je best bent?  
Weet jij hoe je tijdwinst creëert door een betere planning? Weet jij hoe je structuur in je werkzaamheden moet aanbrengen? Hoe organiseer je je het best om geen tijd te verliezen en energie over te houden?  
Dit wordt een lange wandeling die begint met een kleine stap!

Els Craeghs en Noëlla Schildermans zijn beide directie van een basisschool: Els werkt in de Magneet in Peer en Noëlla in Pallieter (vrije Basisschool voor Buitengewoon Onderwijs) in Overpelt.

## WW12 Tine Bos & Karolien Gielen – Samen op weg naar een taalbeleid

In deze workshop nemen we je mee in de 7 ontwerpprincipes die een taalbeleid slagkracht geven. In een beklijvende casus tonen we de kracht van het AIP-model waarmee je zowel je beeldvorming als je werkplan kan vormgeven. We delen het proces dat we met 10 basisscholen gingen en geven je concrete houvast om ook in jouw school aan de slag te gaan. Naast de ontwerpprincipes, duiken we kort in de toolbox die in het TO-taal-project ontwikkeld werd. Daarin vind je 10 methodieken die je helpen om met je hele team over taal, je beleidsvoerend vermogen, krachten en verschillende perspectieven na te denken. Zo kan je er meteen mee aan de slag!

Doelgroep: gewoon en buitengewoon basisonderwijs

Tine Bos (UCLL) en Karolien Gielen (zoco Mickey Mouse De Sleutel, Genk)



## WW13 Joke Claesen & Petra Exelmans – Met de toolbox aan de slag om gedragen aan taal te werken

In het TO-taal-project ontwikkelden we naast een kalender, die het proces van een taalbeleid nauwkeurig faseert, ook een toolbox met methodieken om met je team en als brede school samen tot een gedragen taalbeleid te komen. Goed onderwijs en een stevig taalbeleid zijn immers belangrijk voor iedereen. In deze workshop duiden we kort de bedoeling van de toolbox, stellen we de 10 methodieken voor en proberen we er 3 uit. Zo kan jij deze methodieken meteen zelf testen en in jouw team inzetten. Het ondersteunt het gesprek over taal, het beleidsvoerend vermogen en de prioriteiten op jullie school. De ideale voedingsbron dus voor een boeiende dialoog in je team!

Doelgroep: gewoon en buitengewoon basisonderwijs

Joke Claesen is docent in de bacheloropleiding Leraar Lager Onderwijs aan de UCLL. Ze geeft er vakken als oriëntering op taal, didactiek lezen, voorlezen, vertellen en taalbeleid. Daarnaast biedt ze remediërende taalvaardigheidswerkshops en individuele begeleiding aan voor studenten lager en kleuteronderwijs.

Petra Exelmans is leerkracht lager onderwijs en werkt als zorgcoördinator in basisschool 't Ateljeeke in Beringen. Daarnaast begeleidt ze als praktijklector twee leergroepen in de banaba Zorgverbreding en Remediërend Leren aan de UCLL. De afgelopen twee jaar werkte ze mee als coach in het project TO-taal. In dit project werden scholen ondersteund in het stap voor stap ontwikkelen van een taalbeleid.



## 14.45 u. Pauze

## 15.00 u. Korte werkwinkels

### Ronde 2 van 15.00 tot 16.15 u.

#### WW14 Ine Thys en studenten banaba Buitengewoon Onderwijs – Time-in is de nieuwe time-out

Time-out (TO) is een concept dat binnen scholen goed gekend is. Hoe krijgt dit concept vandaag concreet vorm binnen een schoolse context? Waar moeten we rekening mee houden voor we een time-out toepassen? Welke soorten time-out zijn er? Is er altijd een time-out nodig? Hoe wordt het netwerk rondom het kind betrokken? Wat met de stem van de leerling zelf? Wat na een time-out? Welk wettelijk kader is van toepassing?

Wij nemen jullie graag mee in een praktijkonderzoek. Vanuit de literatuur ontwikkelden we een visie en concept om time-out in scholen onder de loep te nemen. Meer specifiek focussen we ons op scholen buitengewoon onderwijs in Vlaanderen. We brengen het gebruik van time-out in kaart en gaan op zoek naar good practices.

Ben je geboeid door het thema time-out? Ben je nieuwsgierig naar de resultaten van dit onderzoek? Wissel je graag van gedachten over hoe time-out vorm krijgt binnen je school? Studenten van de banaba Buitengewoon Onderwijs, samen met docente Ine Thys, inspireren je graag!

Ine Thys deed als pedagoge praktijkervaring op in een voorziening voor volwassenen met verstandelijke beperking en werkte enkele jaren in het buitengewoon basisonderwijs in Hasselt. Momenteel is zij met veel goesting aan de slag bij UCLL als docent in de banaba Buitengewoon Onderwijs, waar zij sterk inzet op procesbegeleiding en coaching van studenten in hun ontwikkeling tot een buitengewone leraar. Inhoudelijke expertise liggen o.a. in thema's als verbinding, zorg(continuüm), HGW, ondersteuningsnoden gedrag, praten met kinderen (en hun ouders) ...

#### WW15 Ilse Aerden – Zelfsturing: een onderschat kernbegrip in de zorg

Al in de eerste kleuterklas merk je vanuit zelfsturing grote verschillen tussen kinderen. Gelukkig zijn er in kleuterklassen heel veel mogelijkheden om hierop in te spelen ... Dat gebeurt echter nog te weinig bewust en doelgericht. Enerzijds omdat er nog veel misvattingen zijn over wat zelfsturing is (*Wat is het*



*meer dan zelfredzaamheid of zelfstandigheid? Wat is de link met executieve functies?).* Anderzijds omdat het stimuleren van zelfsturing heel wat vragen oproept (*Hoe stuur je zelfsturing? Hoe zorg je ervoor dat kinderen niet te afhankelijk worden van je begeleiding?*).

Gerichte aandacht voor zelfsturing in de kleuterschool heeft nochtans een duurzame impact, zowel op leren en ontwikkelen, als op de kansen op een gelukkig leven.

In deze workshop bekijken we samen enkele beeldfragmenten uit twee onderzoeksprojecten waarin leerkrachten gericht experimenteerden om meer kansen te creëren tot zelfsturing voor hun kleuters. Volgende vragen vormen de rode draad:

- Wat is zelfsturing precies en hoe kan je dat observeren bij kleuters?
- Hoe daag je ALLE kleuters uit in zelfsturing?
- Welke kansen en beperkingen biedt de klasinrichting en -organisatie?
- Hoe kan je via meespelen impulsen geven op maat?

Ilse Aerden is lector in de banaba Zorgverbreding en Remediërend Leren en het postgraduaat Ervaringsgerichte Zorg in de kleuterschool. Zij doet praktijkonderzoek over zelfsturing in kleuterklassen, o.a. in het impulsproject 'Hoe stuur je zelfsturing?' (2015-2016) en in het PWO-project 'Stuur je spel' (2016-2018). Daarnaast werkt zij aan de KU Leuven voor CEGO.

#### WW16 Studenten banaba Buitengewoon Onderwijs & Nadja Vandenbroeck – Ervaar het maar: Multi-Sensory Storytelling

Multi-Sensory Storytelling is een manier om verhalen te vertellen aan mensen met een ernstige of meervoudige beperking. We gebruiken hiervoor verhalen waarmee we zoveel mogelijk zintuigen prikkelen. We proberen het verhaal zo te vertalen, dat de kinderen het verhaal ervaren aan de hand van voelen, horen, ruiken, proeven ...

Studenten uit de voltijdse opleiding banaba Buitengewoon Onderwijs werken samen met een school en docenten aan een project rond activiteiten voor zintuiglijke stimulatie bij zwak mentaal functionerenden. Om een krachtig resultaat te bereiken, richten zij zich specifiek op de groep jongeren (15-20 jaar) uit BUSO OV1, type 2 met een mentale leeftijd van 0-3 jaar.

Nadja is praktijklector in de banaba Buitengewoon Onderwijs. Ze put er uit een ervaring van 15 jaar in het BO, type 8, type 7 (STOS, DSH) en ASS. Nadja werkt ook als praktijkbegeleider in de opleiding BAKO en als begeleider van de werkcolleges in het postgraduaat ASS.

#### WW17 Fons Exelmans – Trainen in non-verbaal klasmanagement

Eén van de essenties van goed onderwijs is de non-verbale insteek kiezen boven het verbaal tussenkomen bij ongewenst gedrag en klasmanagement. We praten te veel in de klas. Ongewenst gedrag op een non-verbale manier stoppen, geeft het kind meerdere kansen zichzelf te herstellen en brengt rust. Bij het kind, in de groep en bij jou als leerkracht. Dat trainen we grondig (zonder veel woorden) samen in deze workshop.

Doelgroep: basis-, buitengewoon basis onderwijs, secundair; buitengewoon secundair onderwijs; hoger onderwijs

Fons Exelmans is teamleider van de banaba-opleidingen van de UCLL Lerarenopleiding. Hij heeft meer dan 35 jaar ervaring als nascholer, teamleider en docent binnen toen nog de opleiding Remedial Teaching, iets later de VOZO (Voortgezette Opleiding ZORgverbreding en remediërend leren) en uiteindelijk de banaba's zoals we ze nu bij UCLL kennen.

#### WW18 Lijne Vloeberghs – Focussen op groei: hoe doe je dat?

Wanneer we zo krachtig mogelijke onderwijsleeromgevingen willen bouwen, helpt het om te vertrekken met een growth mindset. Jijzelf als leraar, maar ook jouw leerlingen. In deze workshop staan we stil bij manieren waarop je zo'n growth mindset kan stimuleren. We gaan samen aan de slag zodat we makkelijker de vertaalslag naar onze eigen klaspraktijk kunnen maken!

Lijne Vloeberghs is teamleider van de expertisecel Education for All binnen de UCLL. Deze cel verzamelt onderzoek en doet dienstverlening rond thema's die focussen op de mindshift van (toekomstige) leraren richting een growth mindset. Daarnaast is zij docente in de banaba Buitengewoon Onderwijs op campus Heverlee.

#### WW19 Dirk Uten & Lode De Geyter – Ondersteuningsnetwerken: krachtige samenwerkingen tussen ondersteuner en school

Sinds het begin van dit schooljaar ging een nieuw ondersteuningsmodel voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften van start. Elke school bouwt een passend zorgbeleid uit voor al haar leerlingen. Een school doorloopt 3 fases om samen met de ouders en het CLB zo goed mogelijk voor alle leerlingen te zorgen: basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg.

Wanneer de basiszorg en verhoogde zorg niet volstaan en uitbreiding van zorg nodig is of een leerling een individueel aangepast curriculum volgt, kan een school voor gewoon onderwijs extra expertise voor de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften aantrekken. Dat kan door samenwerking met het buitengewoon onderwijs.

Tijdens deze werkwinkel wordt de manier van werken van een ondersteuningsnetwerk toegelicht en gaan we samen met de deelnemers op zoek naar krachtige samenwerkingsverbanden en verkennen we de voorwaarden om dit goed te doen.

Dirk Uten stond mee aan de wieg van het project [Nieuwe Kansen Geven](#), een time-outverstrekker op initiatief van tien Limburgse scholen buitengewoon onderwijs en hun CLB. Daarnaast is hij contactpersoon voor het ondersteuningsnetwerk West-Limburg.

Lode De Geyter is de voorzitter van het Ondersteuningsnetwerk Limburg.

## WW20 Tine Bos & Karolien Gielen – Samen op weg naar een taalbeleid

In deze workshop nemen we je mee in de 7 ontwerpprincipes die een taalbeleid slagkracht geven. In een beklijvende casus tonen we de kracht van het AIP-model waarmee je zowel je beeldvorming als je werkplan kan vormgeven. We delen het proces dat we met 10 basisscholen gingen en geven je concrete houvast om ook in jouw school aan de slag te gaan. Naast de ontwerpprincipes, duiken we kort in de toolbox die in het TO-taal-project ontwikkeld werd. Daarin vind je 10 methodieken die je helpen om met je hele team over taal, je beleidsvoerend vermogen, krachten en verschillende perspectieven na te denken. Zo kan je er meteen mee aan de slag!

Doelgroep: gewoon en buitengewoon basisonderwijs

Tine Bos (UCLL) en Karolien Gielen (zoco Mickey Mouse De Sleutel, Genk)



**16.15 u. Netwerkmoment**

**17.00 u. Einde**